

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 310 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari.....	10
Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna	
Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish	15
Elmanov Abbas Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich	
Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli	19
Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	23
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	28
Gulmira Jumanova	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	33
Erboyev Suxrob Abdusalomovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi	37
Davlatova Zebo Haydarovna	
Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari	40
Ochilova Farida Baxriddinovna	
Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari	44
Qo'chqarova Oysha Oltibayevna	
Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari.....	48
Sevara Mamatkarimova	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	53
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения.....	56
Курбанова Шаира Исмаиловна	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ...	60
Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi	
Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari	63
Muminova Feruza Farxodovna	
Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati	70
Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	74
Saidova Dilnoza Maripovna	
К вопросу о классификации современной антиутопии.....	78
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям	82
Муксинова Динора Азаматовна	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti	87
Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi	
Valeologik tarbiya asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda innovatsion va raqamli yondashuvlar	92
Berkinova Charos Islomovna	

Grammatik tushunchalarni o'rgatish metodikasi.....	96
<i>N. R. Masharipova</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimini takomillashtirish va o'quvchilar bilimini baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish finlyandiya ta'lim tizimi misolida.....	99
<i>Obidova Muqaddas Ro'ziqulovna</i>	
The Difference Between Androgogy and Pedagogy.....	106
<i>Pardayeva Aziza Rahmatillojevna</i>	
Elektr mashinalari fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalari.....	110
<i>Shodiyeva Nozina Shuxrat qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlarining aksiologik yondashuv asosida boshqaruv funksiyalari va vakolatlari hamda maktablarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish yo'llari.....	113
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Ispan tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish usullari	119
<i>Tursunqulov Sanjar Dilmurod o'g'li, Shukurullayeva Feruza Dilmurodovna</i>	
Surxondaryo viloyatida yetishtiriladigan ingichka tolali paxta navlarining qo'llanilishi	124
<i>Ubaydullayeva Komila Bozor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda empatiya hissini shakllantirishning nazariy asosi	127
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Bahodirovna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	130
<i>Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna</i>	
Bo'lajak sport murabbiylarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizmlari	134
<i>Sherzod Shuxratovich Boboyorov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalar sportini rivojlantirishning iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlari.....	138
<i>Sangirov Nuriddin Iriskulovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli	142
<i>Rasulova Umida Bahodir qizi</i>	
Yashil pedagogikaning konseptual modeli va tamoyillari.....	146
<i>Raxmatova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Ta'lim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari ..	149
<i>Boymatova Munavvar Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi.....	152
<i>Lukmonova Salomat Gafurovna</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimining shakl, metod va vositalari	157
<i>Farmonova Madina Bahriddin qizi</i>	
Innovatsion boshqaruv tizimlarida qaror qabul qilish va kommunikatsiya samaradorligi	161
<i>Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini shakllantirish metodikasi.....	167
<i>Choriyeva Xurmo Panji qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassisleri malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati.....	172
<i>Qosimova Sh. N., Dusmaxamedov A. A.</i>	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	177
<i>Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi</i>	
STEAM loyihalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy va tanqidiy tafakkurni shakllantirish	181
<i>Mirjamolova Moxira Abdugaffor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati va metodik asoslari.....	188
<i>Axmad Bolqiyev</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida baholashning pedagogik asoslari.....	191
Shavqiddin Burxonov	
Boshlang'ich ta'limda liderlik va pedagogik menejment muammolari.....	194
Pardaboyev Doston	
Raqamli ta'lim muhiti: tushunchasi, strukturasi va rivojlanish tendensiyalari.....	197
Kulboyeva Dilnoza Abdug'afurovna	
Особенности применения графических органайзеров на практических занятиях по дисциплине “Практикум литературы народов СНГ”.....	199
Татьяна Викторовна Половинкина	
Historical Stages in the Study and Treatment of Scoliosis (Spinal Curvature).....	204
Shermatova Mokhira Baxodir qizi	
Talaba qizlarga badiiy gimnastika cho'qmori yordamida bajariladigan fundamental mashqlarni o'rgatish....	209
Musharafxon Sultanova	
Oliy ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro modellarning qiyosiy tahlili.....	213
Ziyotova Madina	
Sport mutaxassislarini tayyorlashda voleybol o'qituvchisining ko'nikmalari va uslubi	216
Turg'unov Baxtiyor O'rolovich	
Matematik masalalarni yechish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish	220
Yusupova Latofat Nuriddinovna	
Zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarda deontologik kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari	228
Nasirova Nigora Baxtiyor qizi	
Paraengil atletika mashg'ulotlarida individual yondashuvning ahamiyati	233
Abduxoliqova Shoiraxon Akramjon qizi	
Biologiya fanini o'qitishda xalq pedagogikasi elementlaridan foydalanish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish	239
Baxrombekova Sojidxon Sherzodjon qizi	
Maktab texnologik ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: o'rta muddatli istiqbollar (2027–2031)	245
Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna, Tursunov Sherzod Ziyat o'g'li, Ismatullayev Javohir Ubaydulla o'g'li	
Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy tarbiya va sport tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	251
Eryigitov Dilshod Xolboyevich	
Enhancing Speaking Skills Productively in English	255
J. M. Fayzullayev, G. R. Elmonova	
Nutqida nuqsoni bo'lgan katta guruh bolalari bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	259
Jumanova Iroda Nomozovna, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich	
2–3 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga ijtimoiy moslashuvi: nazariy va empirik tahlil	263
Klicheva Dilnoza Zulfon qizi	
Inson–texnika tizimida ta'lim olayotgan talabalarda iste'dod namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	267
Kuvandikova Gulnora Gulamovna	
Bo'lajak pedagoglarning mutaxassis sifatida shakllanishida xavotirlanish holatining namoyon bo'lishi.....	270
Nuriddinov Rasuljon Samitjon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga tayyorlashda zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuv.....	274
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Kodirova Albina Faridovna	
Talabalarda qaror qabul qilishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	279
Rajabova Go'zal Zarifovna	
Musobaqa oldi psixologik tayyorgarlikning tezkorlikka ta'siri.....	283
Sitara Elova Axmatkulovna	

Pediatriya ta'limida sun'iy intellekt – talaba uchun virtual assistent.....	287
Umarkulov Muhtorali Islomkulovich	
Bo'lajak jismoniy tarbiya mutaxassislarida jismoniy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	290
Xakimov Xurshid Nozimovich	
Сущность и виды познавательной активности детей 5–6 лет.....	294
Джамилова Н. Н., Кудратова М. У.	
Uzluksiz ta'lim jarayonida mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalashning pedagogik-psixologik masalalari.....	298
Siddiqova Sanobar Xaydarovna	
Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish, ijodiy faolligini oshirish.....	301
Siddiqova Sanobar Xaydarovna, Qushoqova Guzal	
Badiiy adabiyotda Ibn Sino obrazining yaratilishidagi o'ziga xosliklar.....	304
Tangirov A. J.	

TA'LIM JARAYONI ISHTIROKCHILARIDA EMOTSIONAL BARQARORLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI

Boymatova Munavvar Ravshan qizi

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti
 Pedagogika kafedrasida dotsent v.b.

Annotatsiya: Ta'lim jarayoni subyektlarida emotsional barqarorlikni shakllantirish muammosi kompleks tarzda tahlil qilinadi. Emotsional barqarorlikning nazariy asoslari, uning pedagogik jarayondagi o'рни, psixologik mexanizmlari hamda rivojlantirishning samarali metod va texnologiyalari yoritiladi. Tadqiqotda emotsional barqarorlikning ta'lim samaradorligiga ta'siri hamda sog'lom psixologik muhitni shakllantirishdagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: emotsional barqarorlik, emotsional intellekt, stressga chidamlilik, pedagogik muloqot, refleksiya, motivatsiya, psixologik iqlim.

Abstract: The problem of developing emotional stability among participants in the educational process is analysed in a comprehensive manner. The theoretical foundations of emotional stability, its role in the pedagogical process, psychological mechanisms, and effective methods and technologies for its development are examined. The study substantiates the impact of emotional stability on educational effectiveness and its importance in creating a positive psychological climate.

Key words: emotional stability, emotional intelligence, stress resistance, pedagogical communication, reflection, motivation, psychological climate.

Аннотация: Проблема формирования эмоциональной устойчивости у субъектов образовательного процесса рассматривается в комплексном аспекте. Раскрываются теоретические основы эмоциональной устойчивости, её роль в педагогическом процессе, психологические механизмы, а также эффективные методы и технологии её развития. В исследовании обосновано влияние эмоциональной устойчивости на эффективность обучения и её значение в формировании благоприятного психологического климата.

Ключевые слова: эмоциональная устойчивость, эмоциональный интеллект, стрессоустойчивость, педагогическое общение, рефлексия, мотивация, психологический климат.

KIRISH

Hozirgi globallashuv sharoitida ta'lim tizimi oldida turgan asosiy vazifalardan biri – nafaqat bilimli, balki ruhiy jihatdan barqaror, ijtimoiy moslashuvchan va mustaqil fikrlovchi shaxsni shakllantirishdir. Zamonaviy axborot makonining kengayishi, ijtimoiy talablarning ortishi hamda o'quv yuklamasining murakkablashuvi o'quv jarayoni ishtirokchilarining psixologik holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu nuqtai nazardan, emotsional barqarorlik masalasi pedagogika va psixologiya fanlarining kesishgan nuqtasida joylashgan dolzarb muammolardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki ta'lim jarayonida yuzaga keladigan stress, tashvish, ijtimoiy bosim kabi omillar o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirishiga hamda o'qituvchilarning kasbiy samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Emotsional barqarorlik psixologiyada shaxsning hissiy reaksiyalarini boshqarish qobiliyati sifatida talqin qilinadi. U shaxsning ichki muvozanatini saqlashi, tashqi ta'sirlarga adekvat javob qaytarishi va stressli vaziyatlarda o'zini yo'qotmasligini anglatadi.

Ilmiy adabiyotlarda emotsional barqarorlik quyidagi tushunchalar bilan uzviy bog'liq:

- emotsional intellekt (hissiyotlarni anglash va boshqarish qobiliyati);
- psixologik chidamlilik (stressga qarshi turish qobiliyati);
- ijtimoiy moslashuvchanlik (turli muhittarga moslasha olish).

Emotsional barqarorlikning tarkibiy komponentlari quyidagilardan iborat:

- kognitiv komponent (vaziyatni to'g'ri baholash);
- emotsional komponent (hissiyotlarni boshqarish);
- xulq-atvor komponenti (to'g'ri harakatni tanlash).

Emotsional barqarorlikning psixologik mexanizmlari uning shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Emotsional barqarorlik bir qator ichki psixologik mexanizmlar orqali shakllanadi:

- o'z-o'zini anglash – shaxs o'z hissiyotlarini anglagan sari ularni boshqarish imkoniyati ortadi;
- o'z-o'zini boshqarish – salbiy emotsiyalarni nazorat qilish, impulsiv harakatlarning oldini olish muhim mexanizmdir;
- motivatsiya – ichki motivatsiya yuqori bo'lgan shaxslar stressga nisbatan chidamliroq bo'ladi;
- empatiya – boshqalarning hissiyotlarini tushunish ijtimoiy munosabatlarni yaxshilaydi;
- refleksiya – o'z faoliyatini tahlil qilish orqali shaxs o'z hissiy tajribasini boyitadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda emotsional barqarorlikni o'rganish maqsadida bir qator empirik va nazariy usullardan foydalanildi. Ma'lumotlar talaba va o'qituvchilar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomalar, psixologik testlar hamda kuzatish metodlari orqali to'plandi. Shuningdek, respondentlarning emotsional holatini aniqlash uchun standartlashtirilgan diagnostik metodikalardan foydalanildi. Olingan ma'lumotlar miqdoriy va sifat tahlili asosida qayta ishlanib, statistik usullar yordamida umumlashtirildi. Jumladan, natijalar foiz ko'rsatkichlari, o'rtacha qiymatlar va taqqoslash usullari orqali tahlil qilindi.

Bundan tashqari, emotsional barqarorlik darajasi bilan ta'lim samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash maqsadida korrelyatsion tahlil qo'llanildi. Olingan natijalar ilmiy adabiyotlar bilan qiyoslab izohlandi hamda umumiy xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta'lim jarayonida emotsional barqarorlikning pedagogik ahamiyati muhim o'rin tutadi. Emotsional barqarorlik ta'lim samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. U o'quvchilar faoliyatida bilimlarni chuqur o'zlashtirish, mustaqil fikrlash va ijodkorlikning rivojlanishi, shuningdek, stressli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishda namoyon bo'ladi. O'qituvchi faoliyatida esa dars jarayonini samarali tashkil etish, nizoli vaziyatlarni konstruktiv hal qilish hamda ijobiy psixologik muhit yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Emotsional barqarorlikka ta'sir etuvchi omillarni chuqur tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy-psixologik omillar, ya'ni oila muhiti, tengdoshlar bilan munosabatlar va jamiyatdagi ijtimoiy holat emotsional rivojlanishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Pedagogik omillar, jumladan, o'qitish metodlari, baholash tizimi va pedagogik muloqot uslubi ham muhim rol o'ynaydi. Individual omillar sifatida temperament (sangvinik, xolerik va boshqalar), xarakter hamda shaxsiy tajriba alohida ahamiyatga ega. Shu bilan birga, texnologik omillar, xususan, raqamli texnologiyalar va axborot yuklamasi ham stress manbai bo'lishi mumkin.

Emotsional barqarorlikni shakllantirish texnologiyalari orasida psixologik treninglar muhim o'rin tutadi, chunki ular orqali stressni boshqarish, muloqot va o'zini nazorat qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi. Interfaol metodlar, jumladan, debatlar, rolli o'yinlar va muammoli vaziyatlar tahlili o'quvchilarning emotsional tajribasini boyitadi. Meditatsiya va relaksatsiya usullari, ya'ni nafas mashqlari va diqqatni jamlash texnikalari stressni kamaytirishga xizmat qiladi. Refleksiv yondashuv esa kundalik yozish va o'z faoliyatini baholash orqali emotsional ongni rivojlantiradi.

Pedagog shaxsida emotsional barqarorlikni rivojlantirish ham alohida ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi ta'lim jarayonining markaziy figurasi hisoblanadi va uning emotsional barqarorligi sinfda sog'lom psixologik iqlimni yaratish, samarali pedagogik muloqotni yo'lga qo'yish hamda o'quvchilarda ishonch va motivatsiyani shakllantirishni ta'minlaydi. Shu sababli pedagog uchun stressni boshqarish, konfliktologik kompetensiya va emotsional o'zini nazorat qilish kabi ko'nikmalar zarur hisoblanadi.

O'quvchilarda emotsional barqarorlikni rivojlantirish metodikasi ham muhim bo'lib, bunda ijtimoiy-emotsional o'qitish (SEL yondashuvi), guruhli ishlash va hamkorlik, muammoli vaziyatlar orqali o'rganish hamda ijobiy rag'batlantirish tizimi samarali hisoblanadi.

Tajribaviy yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, maxsus psixologik mashg'ulotlar o'quvchilarning stress darajasini kamaytiradi, o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va akademik natijalarini yaxshilaydi.

Zamonaviy ta'limda innovatsion yondashuvlar, jumladan, raqamli psixologik platformalar, onlayn treninglar, individual rivojlanish dasturlari hamda inkluziv ta'lim muhitini yaratish emotsional barqarorlikni shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta'lim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirish zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Ushbu sifat shaxsning nafaqat o'quv faoliyatidagi muvaffaqiyatini, balki uning ijtimoiy hayotdagi moslashuvchanligini ham belgilaydi.

Shu sababli, pedagogik jarayonda emotsional barqarorlikni rivojlantirishga qaratilgan kompleks, tizimli va innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Goleman D. Emotional Intelligence.
2. Vygotsky L.S. Psixologik rivojlanish nazariyalari.
3. Leontyev A.N. Faoliyat nazariyasi asoslari.
4. Zamonaviy pedagogika va psixologiya bo'yicha ilmiy maqolalar.
5. Ta'lim texnologiyalari bo'yicha metodik qo'llanmalar.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.